

Ifølge liste

Deres ref

Vår ref

Dato

22/1527-

6. juli 2022

Orientering om oppstart av prosesser for gjennomgang av jernbanesektoren

Regjeringen har besluttet at det skal gjennomføres en kartlegging og en gjennomgang av selskapsstrukturen i jernbanesektoren. Videre vil Samferdselsdepartementet (SD) fremover arbeide for å styrke sin løpende styring og utvikling av jernbanesektoren. I dette brevet orienteres etatene og de statlige selskapene i sektoren om det videre arbeidet.

Bakgrunn

De senere årene har det vært flere store kostnadsoverskridelser i utbyggingsprosjekter på jernbanen. Dette bidro til at SD i 2020 og 2021 iverksatte flere tiltak for å bedre fag- og budsjettstyringen i jernbanesektoren. Det har imidlertid lenge vært jobbet med å løse utfordringer i sektoren. Et utvalg som Samferdselsdepartementet nedsatte i 2010 fant at de daværende utfordringene knyttet seg til manglende kapasitet i nett og materiallpark, nedslitt infrastruktur, uklar oppgavefordeling, svake insentiver til å drive kostnadseffektivt, for lite langsiktig planlegging, for mye politisk detaljstyring og for lite kundefokus. Utvalgets rapport ble fulgt opp gjennom flere grep av den rødgrønne regjeringen i 2012 og 2013.

Regjeringen Solberg implementerte jernbanereformen i 2017. Et sentralt premiss for jernbanereformen var konkurranseutsetting av persontogtjenester. Regjeringen har nå avvirket kjøp av persontogtjenester gjennom konkurranse, og stanset den planlagte konkurranseutsettingen av drift og vedlikehold av jernbaneinfrastrukturen. Av Hurdalsplattformen fremgår det videre at regjeringen vil gjennomgå organiseringen og selskapsstrukturen i jernbanesektoren.

Mål for gjennomgangen av jernbanesektoren

Hurdalsplattformen slår fast at regjeringen vil føre en offensiv jernbanepolitikk og legge til rette for at jernbanen tar en større andel av person- og godstrafikken. SD vurderer at problemstillingene som betyr mest for måloppnåelsen fremover er:

- i) økt driftsstabilitet og en enklere reisehverdag for jernbanens kunder
- ii) å få mer jernbane for pengene
- iii) mer koordinert styring og utvikling av jernbanesektoren.

Arbeidet vi nå setter i gang skal bidra til å nå disse målene. Det er viktig å understreke at organisering kun er ett av flere virkemidler for å oppnå målene. Økonomiske, regulatoriske, styringsmessige og avtalemessige grep kan være vel så viktig.

Innretning av det videre arbeidet

Det videre arbeidet vil følges opp gjennom tre løp: en videreutvikling av SDs styring av jernbanesektoren, en ekstern kartlegging og en gjennomgang av selskapsstrukturen.

Videreutvikling av SDs styring av jernbanesektoren

Dette arbeidet vil først og fremst følges opp internt i departementet. I denne prosessen vil vi vurdere helheten i statens ulike roller og virkemiddelbruk. Dette arbeidet inkluderer oppfølging av tiltakene iverksatt for bedre fag- og budsjettstyring samt utarbeidelse av et beslutningsgrunnlag for hvordan jernbanen skal utvikles inn mot neste Nasjonale transportplan.

Ekstern kartlegging av utfordringer

I denne prosessen vil SD få bistand av et eksternt kompetansemiljø til å kartlegge utfordringer knyttet til arbeidsdelingen mellom SD, Jernbanedirektoratet og Bane NOR SF, og avtaleverket mellom Jernbanedirektoratet, Bane NOR SF og øvrige selskaper i sektoren. Ev. utfordringer knyttet til togmateriell, herunder grensesnitt mot togvedlikehold, vil også omfattes av kartleggingen.

Kartleggingen skal etablere et oppdatert og faglig forankret utfordringsbilde for de sentrale delområdene av jernbanesektoren. Kartleggingen må belyse om beslutningen om å gå vekk fra konkurranseutsetting som virkemiddel endrer innholdet i samhandlingen mellom aktørene, og hvilke utfordringer dette eventuelt medfører for å nå regjeringens mål for jernbanen. Kartleggingen bør også vurdere hvordan tiltakene for bedre fag- og budsjettstyring implementeres og etterleves i jernbanevirksomhetene, og om tiltakene bør justeres eller suppleres for bl.a. å legge til rette for bedre kostnadskontroll.

Gjennomgang av selskapsstrukturen

I første omgang vil gjennomgangen konsentrere seg om selskapene som arbeider med drift og vedlikehold av jernbaneinfrastrukturen, primært Spordrift AS og Baneservice AS. De statseide selskapene som utfører slike drifts- og vedlikeholdstjenester har til dels overlappende virksomhet i konkurranse med hverandre. I tråd med statens eierskapspolitikk

bør staten vurdere sitt eierskap ut fra hva som gir størst mulig verdiskaping innenfor gitte rammebetingelser. Gjennomgangen skal vurdere om staten samlet sett er tjent med dagens selskapsstruktur på drifts- og vedlikeholdsområdet, eller om det bør gjøres justeringer.

Med utgangspunkt i den eksterne kartleggingen, jf. over, vil det også kunne bli aktuelt å vurdere grensesnittet mellom aktørene med ansvar for togmateriell og togvedlikehold i en gjennomgang av selskapsstrukturen.

Involvering

Jernbanesektoren har vært gjennom store endringer de senere årene. Store omorganiseringer sliter på ansatte, koster penger og reduserer fokus på kjerneoppgavene både i gjennomføringsfasen og i tiden etterpå, og bør derfor ikke gjennomføres for ofte. Et sentralt hensyn for SD er derfor at eventuelle strukturelle endringer som følge av arbeidet som nå settes i gang skal kunne stå seg over tid, slik at virksomheter og ansatte fremover kan konsentrere seg om å levere bedre jernbanetjenester. I tråd med dette vil vi i det videre arbeidet sørge for god forankring opp mot arbeidstakerorganisasjonene og virksomhetene.

SD vil over sommeren komme tilbake med en invitasjon til et møte om den videre prosessen og opplegg for involvering.

Med hilsen

Cecilie Taule Fjordbakk (e.f.)
avdelingsdirektør

Øystein Rembar
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kopi

Go-Ahead Nordic
Norsk Jernbaneforbund
Norsk lokomotivmannsforbund
Nærings- og fiskeridepartementet
SJ Norge AS

Adresseliste

Bane NOR SF	Postboks 4350	2308	HAMAR
Baneservice AS	Postboks 596	0106	OSLO
	Sentrum		
Entur AS	Postboks 1554 Vika	0117	OSLO
Flytoget AS	Postboks 19 Sentrum	0101	OSLO
Jernbanedirektoratet	Postboks 16 Sentrum	0101	OSLO
Mantena AS	Karl Johans gate 2	0154	OSLO
Mesta AS	Postboks 253	1326	Lysaker
Norske tog AS	Postboks 1547 Vika	0117	OSLO
Spordrift AS	Postboks 9336	0135	OSLO
	Grønland		
Statens	Postboks 7113 St.	0130	OSLO
jernbanetilsyn	Olavs plass		
Vygruppen AS	Postboks 1800	0048	OSLO
	Sentrum		